

Către MINISTERUL ADMINISTRAȚIEI ȘI INTERNELOR
Piața Revoluției nr.1 A, sect. 1, București
12.12.2011

**Comentarii cu privire la
proiectul de lege privind organizarea și desfășurarea alegerilor
pentru autoritățile administrației publice locale
și a alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat în anul 2012,
precum și pentru modificarea legii administrației publice locale nr. 215/2001,
publicat pe site-ul Ministerului Administrației și Internelor**

Asociația Pro Democrația solicită cu fermitate menținerea legislației electorale în vigoare, cu precădere a Legilor 35/2008 și 67/2004. De asemenea, considerăm că adoptarea unei noi legislații, bazate pe proiectul de lege *privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale și a alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat în anul 2012, precum și pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001*¹ este un act contra regulilor statului de drept și poate periclita desfășurarea procesului electoral democratic.

În al doilea rând, considerăm că **argumentele financiare**, invocate de inițiatorul proiectului de lege nu pot fi decisive când se discută despre asigurarea existenței unui regim democratic și nu ar trebui invocate ca fundament pentru astfel de modificări legislative. Credem cu fermitate că cele două scrutine nu pot fi desfășurate concomitent și susținem că este necesară o analiză pertinentă asupra economiilor reale care se pot aplica la bugetul de stat și o cercetare mult mai solidă - comparativ cu cea prezentată în expunerea de motive a proiectului² - care să demonstreze urmările implementării unor astfel de reglementări la nivel politic, administrativ și social.

Considerăm că inițiativa de față încalcă flagrant recomandările Comisiei de la Veneția din *Raportul asupra calendarului și inventarului criteriilor politice de evaluare a alegerilor*³ care, în aliniatul al 19-lea subliniază că „deși legislația electorală nu este gravată în marmură, ea nu poate, pe de altă parte, să facă obiectul unor modificări constante. Schimbarea regulilor jocului chiar înaintea sau în timpul alegerilor nu favorizează alegerile democratice. (s.n.) *Codul bunelor practici în materie electorală* (CDL-AD(2002)023rev, punctul II.2.B) precizează că «**elementele fundamentale ale dreptului electoral [...] nu trebuie deloc modificate cu mai puțin de un an înaintea alegerilor** și trebuie tratate la nivel constituțional sau la un nivel superior celui al unei legi ordinare ». În declarația interpretativă asupra stabilității dreptului electoral (CDLAD(2005)043), această dispoziție este clarificată: « De o manieră generală orice reformă a legislației electorale destinată să fie aplicată în alegeri trebuie să intervină suficient de devreme pentru ca aceasta să fie întra-adevăr aplicabilă ». La limită, în anume circumstanțe, exceptarea regulii de un an poate fi acceptată, de exemplu dacă este necesar

1

<http://www.mai.gov.ro/Documente/Transparenta%20decizionala/Proiect%20de%20lege%20alegeri%20Ogenerale%202012.pdf>

2

<http://www.mai.gov.ro/Documente/Transparenta%20decizionala/Expunere%20de%20motive%20proiect%20de%20lege%20alegeri%20generale%202012.pdf>

³ Adoptat de *Consiliul pentru alegeri democratice* în cea de-a 34 reuniune (14 octombrie 2010) la Veneția și de *Comisia de la Veneția* cu ocazia celei de-a 84 sesiuni plenare (6 octombrie 2010)

să fie remediate pe cale legislativă probleme neprevăzute sau pentru a rectifica legislația electorală acolo unde aceasta ar aduce atingere drepturilor internaționale recunoscute". Având în vedere perioada de aproximativ șase luni până la data când se desfășoară de regulă alegerile locale, considerăm că până în acest moment ar fi trebuit să existe un plan privind desfășurarea alegerilor întocmit de către Guvern, Autoritatea Electorală Permanentă și alți factori relevanți și orice schimbare este inoportună.

În același timp, comasarea alegerilor poate avea un efect direct asupra **legitimității procesului electoral**. Astfel, acțiuni precum limitarea campaniei electorale la o perioadă de 30 de zile pentru un număr mare de categorii de candidați, creșterea numărului de materiale de propagandă electorală, utilizarea unui număr mai mare de buletine de vot pot genera dificultăți pentru votanți în a discerne asupra valorilor promovate prin intermediul platformelor electorale.

De asemenea, susținem că **suspendarea prevederilor Legilor 67/2004 și 35/2008** până în momentul publicării în Monitorul Oficial a rezultatelor alegerilor poate reprezenta un precedent periculos și poate genera utilizarea unor astfel de mecanisme și în alte situații, în mod arbitrar.

Mai mult, comasarea celor două tipuri de alegeri **poate influența mecanismele de finanțare a partidelor politice**, în sensul scăderii gradului de transparență. Partidele și formațiunile politice care participă la alegeri sunt aceleași și chiar dacă există rapoarte contabile separate și mandatarile financiare diferite, sumele folosite în fiecare campanie nu se vor putea identifica distinct. Acest aspect va opaciza procesul și va fi dificil de identificat în rapoartele partidelor suma de bani plătită pentru publicitate electorală și care generează voturi la nivel local, județean sau național.

Mai mult, considerăm că legea include articole care pot produce deraieri de la procesul electoral desfășurat în condiții democratice, în special prin modificarea unor definiții și sancțiuni din domeniul integrității și a votului corect.

Menționăm în cele ce urmează câteva dintre articolele care considerăm că pot periclita corectitudinea și legitimitatea procesului electoral:

Art 1

(4) Data alegerilor din 2012 se stabilește prin hotărâre a Guvernului, la propunerea Ministerului Administrației și Internelor și Autorității Electorale Permanente.

Considerăm că ar trebui să existe un termen precis, precum cel precizat în art. 9 din Legea 67/2004, pentru alegerea autorităților administrației publice locale - *(1) Data alegerilor se stabilește prin hotărâre a Guvernului, cu cel puțin 75 de zile înaintea votării.*

Art 2

q) fraudă electorală - orice acțiune sau inacțiune ilegală care are loc în ziua votării, înaintea, în timpul sau după încheierea votării ori în timpul numărării voturilor și încheierii proceselor-verbale, precum și prelungirea nejustificată a duratei votării, care este de natură să modifice atribuirea mandatelor;

Definiția este neclară și nu susține eliminarea fraudelor electorale. Considerăm mai potrivită definiția din Legea 35/2008, art. 2, 30. *fraudă electorală - orice acțiune ilegală care are loc*

înaintea, în timpul sau după încheierea votării ori în timpul numărării voturilor și încheierii proceselor-verbale și care are ca rezultat denaturarea voinței alegătorilor și crearea de avantaje concretizate prin mandate în plus pentru un competitor electoral;

Art. 9. – *Rezultatele finale ale alegerilor trebuie să reprezinte voința alegătorilor exprimată prin vot.*

Scopul articolului nu este destul de bine definit, iar voința alegătorilor exprimată prin vot nu este un element care asigură exhaustiv corectitudinea alegerilor.

Art. 16.

(2) Copiile de pe listele electorale permanente cuprind toate datele necesare privind identificarea secției de votare, numele și prenumele alegătorului, codul numeric personal, domiciliul, seria și numărul actului de identitate, numărul secției de votare, precum și o rubrică destinată semnăturii alegătorului.

Considerăm că asigurarea unei singure rubrici pentru semnătură este un abuz, întrucât încalcă principiul dreptului la vot, având în vedere că în România votul nu este reglementat ca fiind obligatoriu. Votantul ar trebui să aibă posibilitatea de a semna pentru fiecare dintre tipurile de scrutin în parte și deci de a vota pentru unul, amândouă sau niciunul dintre scrutine.

Art. 21.

(3) Pentru alegerile din anul 2012 delimitarea colegiilor uninominale din țară se face prin hotărâre a Guvernului în termen de 90 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi, pe baza numărului locuitorilor furnizat de către Direcția pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date la data de 31 octombrie 2011.

Formularea din articolul 12, (2) din Legea 35/2008 reflectă mai exact distribuția rolului instituțiilor implicate în procesul electoral, respectiv Guvernul României și Autoritatea Electorală Permanentă, întrucât delimitarea colegiilor de către Guvern poate conduce la decizii arbitrare. Considerăm că este un proces care trebuie să se realizeze de către o instituție cu atribuții și capacități tehnice – AEP - și nu de către una politică.

(2) Delimitarea și numerotarea colegiilor uninominale se actualizează de către Autoritatea Electorală Permanentă. Operațiunea de delimitare se actualizează anual în cazul în care au apărut modificări în structura, denumirea sau rangul unităților administrativ-teritoriale, precum și după fiecare recensământ al populației, cu cel puțin 12 luni înainte de alegerile parlamentare la termen, prin emiterea unei hotărâri a Autorității Electorale Permanente, care se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

(3) Modificarea colegiilor uninominale nu poate fi făcută decât dacă față de delimitarea anterioară a apărut o variație pozitivă sau negativă de minimum 10% din populația respectivului colegiu uninominal (articolul 12, Legea 35/2008).

Menținerea articolelor 22-24 din legea 35/2008 privind Registrul Electoral

Considerăm contrar performanței electorale eliminarea prevederilor legate de Registrul Electoral, după cum sunt menționate în legea 35/2008.

Art. 22. - (1) Registrul electoral reprezintă o bază de date centralizată în care sunt înscrși toți cetățenii români, inclusiv cei cu domiciliul sau reședința în străinătate, care au împlinit vârsta de 18 ani, cu drept de vot. Înregistrarea cetățenilor cu domiciliul sau reședința în străinătate se va face pe baza evidenței existente la Direcția generală de pașapoarte din cadrul Ministerului Internelor și Reformei Administrative, utilizată la eliberarea pașapoartelor cu mențiunea privind stabilirea domiciliului în străinătate, precum și a datelor deținute de Ministerul Afacerilor Externe.

(2) Registrul electoral pentru cetățenii români cu domiciliul în România este structurat pe județe, municipii, orașe, comune, iar pentru cei cu domiciliul în străinătate, pe țări și localități.

(3) Autoritatea Electorală Permanentă întocmește, păstrează și actualizează în permanență, până la data de 31 martie a fiecărui an, Registrul electoral. La nivelul fiecărui județ și sector al municipiului București, Registrul electoral care cuprinde alegătorii cu domiciliul sau reședința pe teritoriul unității administrativ-teritoriale este păstrat și actualizat de către biroul teritorial al Autorității Electorale Permanente.

(4) Centrul Național de Administrare a Bazelor de Date privind Evidența Persoanelor, precum și Direcția generală de pașapoarte din cadrul Ministerului Internelor și Reformei Administrative pun la dispoziția Autorității Electorale Permanente datele și informațiile necesare întocmirii și actualizării Registrului electoral.

(5) Datele care se înscriu în Registrul electoral pentru fiecare alegător sunt următoarele:

- a) data nașterii;
- b) codul numeric personal;
- c) țara în care își are domiciliul sau reședința;
- d) adresa de domiciliu;
- e) adresa de reședință;
- f) seria și numărul cărții de alegător;
- g) seria și numărul actului de identitate.

(6) Odată înscris în Registrul electoral cu adresa de domiciliu, alegătorul poate să adreseze Autorității Electorale Permanente o cerere pentru înscrierea sa cu adresa de reședință.

(7) Cetățenii români cu domiciliul sau reședința în străinătate, precum și cetățenii români cu domiciliul în țară aflați temporar în străinătate, la cererea lor, se înscriu în Registrul electoral cu datele corespunzătoare ultimei adrese de domiciliu sau de reședință.

Art. 23. - (1) Persoanele decedate se radiază din Registrul electoral, la sesizarea serviciului public comunitar de evidență a populației, în termen de 24 de ore.

(2) Persoanele care și-au pierdut cetățenia română se radiază din Registrul electoral, pe baza comunicării Ministerului Justiției, în termen de 24 de ore de la primirea acesteia.

(3) Persoanele care au pierdut drepturile electorale se radiază din Registrul electoral, la sesizarea serviciului public comunitar de evidență a populației, în termen de 24 de ore.

Art. 24. - (1) Datele și informațiile conținute în Registrul electoral sunt destinate exclusiv proceselor electorale.

(2) Orice persoană înscrisă în Registrul electoral poate solicita informații numai cu privire la datele personale care sunt conținute în acesta.

(3) Întâmpinările împotriva omisiunilor, a înscrierilor greșite și a oricăror erori din Registrul electoral se fac la biroul teritorial județean al Autorității Electorale Permanente competent, acesta fiind obligat să se pronunțe, prin dispoziție, în cel mult 3 zile de la înregistrare.

(4) Contestațiile împotriva dispozițiilor date se soluționează, în cel mult 3 zile de la înregistrare, de către judecătoria în a cărei rază teritorială domiciliază alegătorul.

Art. 30, 34, 36, 38

(1) Birourile electorale județene sunt formate din 2 judecători și/sau procurori, un reprezentant al Autorității Electorale Permanente, un reprezentant al grupului parlamentar al minorităților naționale din Camera Deputaților și din cel mult 11 reprezentanți ai competitorilor electorali

Considerăm că procurorii nu ar trebui să fie parte din birourile electorale județene, al Municipiului București, de sector, din afara țării datorită naturii funcției lor, putând deveni factori de presiune.

Art 47

(3) Organizarea localurilor secțiilor de votare în imobile aparținând unor persoane fizice sau juridice private se face în temeiul unor acte încheiate în condițiile legii și numai în cazul în care spațiile prevăzute la alin. (2) nu există sau sunt insuficiente

Organizarea trebuie să se realizeze numai în imobile aflate în proprietatea publică sau privată a statului și nu în imobile aparținând persoanelor fizice și juridice. De asemenea, considerăm că acest tip de contractare se poate produce în condiții de opacitate administrativă.

Art. 79

[...]Pragul electoral reprezintă numărul minim necesar de voturi valabil exprimate pentru reprezentarea parlamentară sau de colegii uninominale în care candidații partidelor politice, alianțelor politice, alianțelor electorale sau ai organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale au obținut cel mai mare număr de voturi valabil exprimate, calculat după cum urmează:

- a) pentru Camera Deputaților, 5% din totalul voturilor valabil exprimate în toate circumscripțiile electorale, pentru toate partidele politice, alianțele politice, alianțele electorale și organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale, sau obținerea a 4 colegii pentru Camera Deputaților;
- b) pentru Senat, 5% din totalul voturilor valabil exprimate în toate circumscripțiile electorale, pentru toate partidele politice, alianțele politice, alianțele electorale și organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale sau obținerea a 2 colegii uninominale pentru Senat;

Considerăm că modificarea pragului electoral alternativ de la șase colegii pentru Camera Deputaților și trei pentru Senat favorizează intrarea preferențială a anumitor partide în Parlament, fiind o reglementare nejustificată.

Art. 108

- Considerăm inoportună eliminarea literelor **h**) din legea 35/2008, *acceptarea de către un cetățean a candidaturii în mai multe colegii uninominale sau atât pentru Camera Deputaților, cât și pentru Senat, cu excepția candidaturilor propuse de organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale și m¹)*, neaplicarea pe cartea de alegător sau, după caz, pe actul de identitate a ștampilei cu mențiunea «VOTAT» sau a timbrului autocolant, precum și reținerea cărții de alegător, fără motive întemeiate, de către membrii biroului electoral al secției de votare;
- a) *Înscrierea cu bună știință a unui alegător în mai multe liste electorale*

Considerăm că reinterpretația **articolului 50** din Legea 35/2008 *înscrierea, cu bună știință, a unui alegător în mai multe liste electorale ale localității de domiciliu, înscrierea în listele electorale a unor persoane fictive ori care nu au drept de vot; reprezintă o acțiune care poate facilita fraudă electorală.*

- Considerăm imperativă introducerea unui articol referitor la sancționarea transportului organizat de cetățeni către secțiile de vot ("turismul electoral")

Art. 111.

(1) Oferirea sau darea de bani, bunuri ori alte foloase în scopul determinării alegătorului să voteze ori să nu voteze un anumit candidat sau o listă de candidați se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani și interzicerea exercitării unor drepturi

Considerăm că reinterpretația articolului 55 din legea 35/2008, prin reducerea pedepselor poate facilita fraudă electorală. Mai mult solicităm eliminarea alineatului (2), *Nu intră în categoria bunurilor prevăzute la alin. (1) bunurile cu valoare simbolică, inscripționate cu însemnele unei formațiuni politice.*

(1) Promisiunea, oferirea sau darea de bani, bunuri ori de alte foloase în scopul determinării alegătorului să voteze sau să nu voteze un anumit competitor electoral ori un anumit candidat, precum și primirea acestora de către alegător, în același scop, constituie infracțiuni și se pedepesc cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.

(2) Tentativa se pedepsește. (articolul 55, legea 35/2008)

Luând în calcul contextul de mai sus, solicităm retragerea de pe agenda publică a proiectului de lege privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale și a alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat în anul 2012, precum și pentru modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001 și păstrarea în vigoare a legislației actuale care reglementează procesul electoral, respectiv legile 35/2008, 67/2004, 215/2001 și 393/2004.

De asemenea, considerăm că prevederile Legii 52/2003, privind transparența decizională în administrația publică, articolul 6, (4)⁴, nu au fost respectate, datorită postării unei noi variante de proiect⁵ în perioada de zece zile destinată trimiterii de propuneri.

Vă rugăm să ne comunicați în conformitate cu prevederile Legii nr. 52/2003, art. 11, alin (3), decizia de integrare a recomandărilor transmise, precum și justificarea nepreluării recomandărilor formulate în cadrul documentului.

Menționăm că Asociația Pro Democrația face parte din Coaliția 2012 pentru Alegeri Corecte, alături de ActiveWatch – Agenția de Monitorizare a Presei, Centrul de Resurse Juridice, Romani Criss, Transparency International România.

Cu respect,

Septimius Pârvu
Director adjunct
Asociația Pro Democrația
Telefon: 0751194713
E-mail: septimius.parvu@apd.ro

⁴ La publicarea anunțului autoritatea administrației publice va stabili o perioadă de cel puțin 10 zile pentru a primi în scris propuneri, sugestii sau opinii cu privire la proiectul de act normativ supus dezbaterii publice

⁵

<http://www.mai.gov.ro/Documente/Transparenta%20decizionala/Amendamente%20proiect%20de%20lege%20modif.pdf>